

Lakialoite LA 72/2017 vp

Arja Juvonen ps ym.

Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Lakialoiteessa ehdotetaan muutettavaksi lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012) (myöh. vanhuspalvelulaki) siten, että lain henkilöstöä koskevaan 20 §:ään lisätään uusi kolmas momentti, jossa henkilöstön vähimmäismäärästä säädetään nykyistä tarkemmin.

Vanhuspalvelulain toimeenpanoa selkeyttämään ja tukemaan laaditut laatusuositukset sisältävät ikääntyneiden henkilöiden hoitoon liittyviä ohjeistuksia ja suosituksia. Ikääntyneiden hoidon laadun parantamisen edellytykseksi laatusuosituksissa määritellään muun muassa henkilöstön määrää eli hoitajamitoitusta. Laatusuosituksessa esitetään henkilöstön vähimmäismääräksi tehostetussa palveluasumisessa 0,50 hoitotyöntekijää asiakasta kohden. Laatusuosituksessa esitetty henkilöstön vähimmäismitoitus tarkoittaa välittömään asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön mitoitusta.

Vanhuspalvelulakiin sisältyvässä henkilöstöä koskevassa 20 §:ssä edellytetään, että toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä ja tehtävä rakenne vastaavat iäkkäiden asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämää palvelun tarvetta ja turvaavat heille laadukkaat palvelut. Vanhuspalvelulain 20 §:n on arvioitu antavan laatusuosituksille ja viranomaisvalvonnalle aikaisempaa vanhemman pohjan. Lakitasoiset säännökset on tarkoitettu vahvaksi tueksi muun muassa laatusuosituksessa esitettyyn henkilöstön määrään.

Suomen Lähi- ja perushoitajaliitto Super on tehnyt selvityksen hoitajamitoituksen toteutumisesta ympärivuorokautisissa vanhusten asumispalveluissa. Selvitys suoritettiin tutkimalla toteutuneet henkilöstömitoitukset keväällä 2014 kolmen viikon työvuorolistoista sellaiselta ajanjaksolta, johon ei sisällynyt normaalia arjesta poikkeavia juhlapäiviä tai lomajaksoja. Selvitykseen osallistuneet työpaikat olivat julkisia palveluntuottajia, ja laskennassa käytetty kaava oli sama kuin Valviran ja Terveystalvun ja hyvinvoinnin laitoksen (seur. THL) vuonna 2013 tekemässä selvityksessä.

Valviran ja THL:n selvitys tehtiin ennen vanhuspalvelulain voimaantuloa, ja siitä selvisi, että hoitajamitoitus oli alle suositellun rajan noin joka viidennessä vanhusten asumisyksikössä. Tilanne oli sama sekä julkisissa että yksityisissä ympärivuorokautista hoitoa antavissa yksiköissä. Kysely

Lakialoite LA 72/2017 vp

selvitti myös sen, että toteutunut hoitajasuhde oli pienempi kuin oli suunniteltu. Superin tekemän vuoden 2014 kevään selvityksen mukaan henkilöstömitoituksen tilanne oli edelleen vuoden 2013 tasolla, eli suositusten mukaista 0,50-tason henkilöstömitoitusta ei ole Suomessa saavutettu. Tilanne on huolestuttava, ja se on ristiriidassa vanhuspalvelulain tarkoituksen ja suosituksen kanssa.

Hoitajamitoituksessa havaitut epäkohdat, hoitajamitoituksen ailahtelevaisuus ja hoitajamitoituksen epätasapuolinen jakautuminen ovat syitä siihen, että vanhuspalvelulakia on ryhdyttävä täsmentämään hoitajamitoituksen osalta välittömästi. Ikääntyneiden määrän ja hoidon tarpeen lisääntyessä tulee turvata riittävät resurssit tehostetussa asumispalveluyksikössä. Tämä edellyttää hoitajamitoituksen kirjaamista vanhuspalvelulakiin.

THL:n vanhuspalvelulain tilaa koskeva selvitys vuodelta 2016 on selvittänyt vanhuspalvelulain vaikutuksia. Selvityksessä todetaan, että iäkkäiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen palveluihin sekä sosiaalipalveluihin tarvitaan lisää resursseja ja hoitajamitoitusta on nostettava laatusuosituksen 0,50-tasosta 0,60 hoitotyöntekijään asiakasta kohden.

Hoivayksiköissä on suuriakin eroja asiakkaiden hoidon vaativuudessa, sillä vanhainkotihoivan ja pitkäaikaishoidon määrä vähenee entisestään tulevaisuudessa. Tehostetun palveluasumisen piiriin tulee siirtymään tulevaisuudessa hoitoisuudeltaan entistäkin vaativampia asiakkaita. Mikäli terveyskeskusten vuodeosastoilla on pitkäaikaishoidossa asiakkaita, joiden hoidon tarve on perusteltu lääketieteellisesti tai turvallisen hoidon varmistamiseksi, on vähimmäismitoitukseksi myös määriteltävä lailla 0,70. Hoitajamitoituksen täsmentäminen lailla turvaa muuttumattoman ja yhdenvertaisen hoitajamitoituksen suomalaisessa vanhustenhoidossa ja vahvistaa hoivayksiköiden resursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ikäntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 20 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Lakialoite LA 72/2017 vp

20 §

Henkilöstö

Henkilöstön vähimmäismäärä tehostetussa palveluasumisessa on 0,60 hoitotyöntekijää asiakasta kohden. Terveyskeskusten tai muiden sellaisten hoivayksiköiden vuodeosastoilla, joissa on pitkäaikaishoidossa asiakkaita, joiden hoidon tarve on perusteltu lääketieteellisesti tai turvallisen hoidon varmistamiseksi, vähimmäismitoitus on 0,70 hoitotyöntekijää asiakasta kohden. Henkilöstön vähimmäismitoitus tarkoittaa todellista hoitoon osallistuvan henkilöstön mitoitusta, jossa poissaolevien työntekijöiden osuus korvataan sijaisilla. Henkilöstön vähimmäismäärään luetaan vain ammattikoulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24.10.2017

Arja Juvonen ps
Juho Eerola ps
Ritva Elomaa ps
Teuvo Hakkarainen ps
Laura Huhtasaari ps
Olli Immonen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Rami Lehto ps
Leena Meri ps
Jani Mäkelä ps
Mika Niikko ps
Tom Packalén ps
Mika Raatikainen ps
Jari Ronkainen ps
Sami Savio ps
Ville Tavio ps
Ville Vähämäki ps